

מסורת הש"ס

(א) מ"ק כ. ג' נדרים טו.
(ב) נבנל הספרים שלפניו לא נמנע שום קרי ומכיר ועמ"ש סג"ד לקמן קכ. על הגיון ענין ויחבר לו.
(ג) ז"ל ב"ר, ד' נדרים טו.
(ד) ע"ש מ"ק כ. כל הסוגיא וע"ש, (ה) נעמיה ל: מ"ק כ. נדרים טו, (ו) י"ג חנוס, (ז) ע"ש ה', (ח) והיו לפי כ"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכדי וכו' כלס שאינו חשוב אלא: (ב) ד"ה דרגש וכו' ודומה לו נד:

מוסף רש"י

ובשמברין אותו. למלך כסאם אכל (נדרים טו). ערסא דגרא. מטה שאין שום עליה מיוחדת למלך, כמו (ישעיה סה) העורכים לגד שלחן (נדרים טו). כו. מכת"י, ובש"י נדרים טו. מי איכא מידי כו. מכלל דרגש לא ערסא דגרא הוא (נדרים טו). דעד האידנא לא אורתביה עד השפא לא היה חשוב אותו מלך לאותביה על אותה מטה (מ"ק שם מכת"י). דעד האידנא לא אכילנא. משל אחרי, כדלמריין (מ"ק כ: אכל אכור לכסא דכסא דלשונה משל (מ"ק שם כפת"י). אינו צריך למכור. מטה הכרעים מלמלה, אלא זוקפין עממיהו על שני כרעיו וזו (נדרים שם). ואי ס"ד ערסא דגרא. זמניה חשונה היא כל כך (שם) אמאי אינו צריך לכפותה. ה' לא נעמיה משה מטות אלא משמחת למלך ואין יושבין עליה (מ"ק שם מכת"י). והתניא הכופה כו. וזו נמי הואיל ומטה חשונה היא צריך לכפותה. אלא שמה מטה דרגש לאו ערסא דגרא הוא (נדרים שם). מידי דהוה אמתה מיוחדת לכליה. ויחזיק כלם, והואיל ואין שנים עליה אין צריך לכפותה (שם טו). דרגש מותר קרביטין. אין צריך לזקק אלא הוא האכל נטול קרביטין ואם טמא. קרביטין לולאת שבו (שם). קרביטין מי אית ליה. ה' לא תפקינן ליה לעולם אלא קבוע ועומד (מ"ק שם מכת"י). ה' קיי לנו דלא הו' לו קרביטין, שיהיה מטה ששין שרים ללא עממן בדרך וקבועין הארוכות אפסוהו ויחזיקו כן רעונו וגם כעור ששניהו עליו מולין רעונו כנגד רעונו של ארוכות המטה וכשארצין להקטין עממן רעונו העור גדולות של רעונו מסיוריו למעלה. וקאמר מ"ק וזקפו על דופן הכרעים וארוכותיו למעלה ואמר ליה רבן שמעון מתיר קרביטין והוא נופל:

תקופו של בועז ענוותנותו של פלטי. דלילו בועז חדל לילה ופלטי שנים רבות: דורו של משה ויהושע עסקו בתורה הרבה ודורו של חזקיהו יוסף מהם כדכתיב (ישעיה י) וחזבל עול מפני שמן ואמרין צחלק (לקמן דף ד:). חזבל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בצמי מדרשות עד שצדקו מן ועד כאר שבע ולא נמנעו עס הארץ: **מחשבת נטלים אחס.** עניים היו: רבי יהודה אומר לעולם לפני המטה וילאוס שכן מלניו דוד שילא אחר מטו של אצור. ואי ס"ד נשים אחר המטה אורחיה דוד להלך עם הנשים: **במחילה להכרעו.** שהיו סבורין שמלכו היה הריגת אצור: ולכפוף להכרעו. שידעו הדיור של מלך דוד נהרג אצור: **למחוס בשאול.** צריגת נוצ עיר הכהנים: ייד לא אפורו. אדם חשוד היה לשאול והיה לך נמחות ולפי של מלך כנפול לפני בני עולה נפלת: **מכדי מחוי מחית.** והיו קאמר ידך לא אפורו היו לא ניהגת בעמך כלס (א) חסובי אלא כלל כוחך גילית דעתך ומחית בשאול: **ששה מלכות צית דוד.** שהעמיד את איש צושת למלך ואם לא המליכו אצור היו ממליכין את דוד ומשאלן איש צושת עד יום שמלך דוד על כל ישראל היו שמי שנים ומחנה שמי שנים לאיש צושת וחזי שנה צין מיתמו למלכות דוד ששמת שאול מלך דוד בחדרין וכתיב: **בחדרין מלך שבע שנים וששה חדשים לא מלך חמש שנים צין מיתמו שאול למלכות איש צושת דמינא צדק עולם (ולקמן דף ק.)** והיינו אשר מלך דוד על וגו' נמנע מלכות ישראל צטילה חמש שנים אלמלך חמש שנים היו צלל מלך נשמירו שמי שנים ומחנה מלכות איש צושת למלכות צית דוד: **דרגש ערסא דגרא.** נוהגין היו לערוך מטה ושלחן צצית ולא היו משתמשין בהן כלל אלא למול הצית מונחת משום יחוס. גלה מול דומה (ו) גר גדי וסוקן (שם דף ק:). **עד השפא לאו אופצניו.** עד הנה לא ישע על אותה מטה שהרי מונחת היא לנוי הצית: **והשפא.** דלכל הוא צעין לאותיה עלה מהיכא מפיפון לן: **השפא מוולנין ליה.** משל אחרי: **אלא אי קשיא.** אדעולא לא קשיא עלה דמינא צעלמל (מ"ק דף כו.) **דרגש אין צריך האכל לכפותו: מסיר קרביטין.** צימי אכלו. קרביטין לוללות: **קרביטין מי איש ליה.** הלא כשאר מטות עושין אותה מטה: **גילדא.** רעעין: **ערסא דללא.** מטה של עור ותולין רצועות צשפת העור סביב וכשרצין לנטות עושין הרצועות צארוכות המטה וכשמתמירין אותה הוא נופל וכן קרביטין ומס וכן הוא עליו לכפותו שלא יתקלקל העור כרעיו גבוהין מסיריו למעלה. וקאמר מ"ק וזקפו על דופן הכרעים וארוכותיו למעלה ואמר ליה רבן שמעון מתיר קרביטין והוא נופל:

סיריו

כהן גדול פרק שני סנהדרין

ב.

נשים צצאת פני המטה. דכיון דשעת עזר הוא ליכא למיחש להכרע וצירושלמי פליגי איכא למלך דלמך לפני המטה לפי שגרמו מיתה לעולם ואית דנהגו לאחר המטה ואנשים לפני המטה לפי שגנאי צצות ישראל שיסתכלו בהן אנשים:

שישהא מלכות וכו'. אף על גז

דדרשין (מדרש רבה פרשת ושלח) ומלכים ממך ילאו זה שאול ואיש צושת מ"מ היה יכול להתקיים צנקוס אחר ולא היה לו לשבות מלכות צית דוד שנמשח כבר על פי צבא: **שתי שנים ומחצה.** פ' צקונטרס שמלכות ישראל הייתה צטלה חמש שנה צין מיתמו שאול למלכות איש צושת צ' שנים ומחנה היינו שמי שנים ממלכות איש צושת ומחנה צין מיתמו איש צושת למלכות דוד ולא ניהלם חדל דלמה נענש על אותה חזי שנה צצין מיתמו איש צושת למלכות דוד הלא קודם מיתמו חזר אצור ונתמלך להמליך את דוד כדכתיב (שמואל ב ג) וישלח אצור מלכאים אל דוד וגו' ועוד דכיון דחמש שנים עמדו צלל מלך ולא המליכו את דוד א"כ למה נענש אצור צמה שנתמחזר אחרי כן להמליך איש צושת ונהלה לו איפכא דלוחה חזי שנה הייתה צין מיתמו שאול למלכות איש צושת וצאזוס הימים נתחזק אצור ודבר לכל ישראל להמליך איש צושת עד שהמליכו לסוף אותה חזי שנה ומשמת איש צושת הייתה מלכות ישראל צטלה חמש שנים עד שמלך דוד נמנעו צ' שנים ומחנה שמי דוד צצחקון כדכתיב צצדלל אע"ג דצצדלל קרא לא חשיב רק צ' שנים (י) היינו לפי שנצטרע כדלמריין צחלק (לקמן דף ק.) והא דלא חשיב חזי שנה זאת צצצון צטול מלכות ישראל (במלך) היינו לפי שלא הייתה סמוך לה' שנים ולא היה הצטול יחד:

מלך

שנאמר וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר דרש רבא מאי דכתיב ויבא כל העם להברות את דוד כתיב להברות וקרינן להברות בתחלה להברות ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא נענה ושניהן מקרא אחד דרשו ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהווי מתמה הכמות נבל ימות ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים מכדי מחוי מחית מ"ט כנפול לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט איענש א"ר נחמן (בבב) יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי דרגש אמר עולא ערסא דגרא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי דהוה אאכילה ושתיה דעד האידנא לא אכילניה ולא אשקיניה השתא קא מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגרא אמאי אינו צריך לכופה יאת מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמתה מיוחדת לכלים דקתני האם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"א אומר דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגרא קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר לי ההוא מרבנן ורב קרביטין מי אית ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש סיריו

רב נחמן בר יצחק אמר מיחה. ומפני מה נענש מפני שעייב מלכות בית דוד שנתים ומחצה: ובשמברין אותו כו' על העם מסובין על הקרקע והוא על הרגש: ירושלמי דרגש יש בו משום כפית המטה נספסל אין בו משום כפית המטה. ומיך אינו חייב בכפית המטה נכון גדול חייב בכפית המטה. תני ההספד וכל העוסקין בהספד מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה מפנה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ב מהל' מלכים ה' ד ופ"ו מהל' אכל הלכה ז סמך ענין קטן: לה א מיי פ"ו מהל' אכל הלכה ז: לה א מיי שם הלכה ח ופ"ב מהל' מלכים הלכה ד סמך שם: לה ד מיי פ"ב מהל' אכל הלכה יא סמך ענין מדר' כ טוש"ע י"ד סי' שט סוף א: לה ח מיי שם פ"ד הלכה ט סמך שם טוש"ע י"ד סי' שט סוף א: לה ו ח מיי שם פ"ה הלכה יח טוש"ע י"ד סי' שט:

תורה אור השלם

1. רבות בנות עשו חיל ואף עלית על בלחן: משלי לא כט. 2. שקר הנון והכל היפי אשה יקאת ו' היא תתהלל: משלי לא ל. 3. ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם אשר אתו קרעו בגדיכם ותגורו שקיעו וספדו לפני אבנר הקצין בגדיכם ותגורו ותפולקו דוד הלק אחרי הקצין שמואל ב ג לא 4. וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר בן נרי: שמואל ב ג לו 5. ויבא כל העם להברות את דוד להם בעד היום וישבע דוד לאמר בה יעשה לי אלהים ובה יסוף בי אם לפני בוא השמש אקטם קצתי או לא מאומה: שמואל ב ג לה 6. ויקנן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר: ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית כנפול לפני בני עולה נפלת וספדו כל הקצין לכפות עליה: שמואל ב ג לו-לד

רבינו חננאל

לפחות. ואת עלית על כולנה זה פליט כן ליש. שקר הנון זה יוסף והבל היופי זה בועז אשה יראת ה' [תיא] תתהלל זה פליט ד"א שקר הנון זה דוד של משה. הבל היופי זה דודו של יהושע. אשה יראת ה' היא אשתו דודו של ר' יהודה ב' אלעאי שהיו ששה תלמידים מתעטפין בטלית אחת ועוסקין בתורה: מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. ר' יהודה אומר אם רוצה לצאת אחרי המטה כדרך שיצא דוד אחרי מטתו של אבנר יצא: ו"ל מקום שנהגו הנשים לצאת אחרי המטה ויצאות לפני המטה ויצאות ר' יהודה אומר לצלם הנשים לפני המטה ויהלך דוד הולך אחרי המטה כו'. אמר רב מפני מה נענש אבנר שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ואמרין כנג' בסוף נגמר הדין בור וסירה גמור לו לאבנר שיהרג כו'. ופירושו פירוש בירושלמי במסכת סוטה בפרק א' ובשמברין אותו כו' על העם מסובין על הקרקע והוא על הרגש: ירושלמי דרגש יש בו משום כפית המטה נספסל אין בו משום כפית המטה. ומיך אינו חייב בכפית המטה נכון גדול חייב בכפית המטה. תני ההספד וכל העוסקין בהספד מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה מפנה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר